

Про настрої та думки міленіалів і зумерів для роботодавців та освітян

Вікторія Компанієць

Гучасний світ знаходиться в періоді швидких революційних перетворень. Їх наслідком стають зміни в соціально-економічному та освітньому просторах, в самій людині. Наразі ми не будемо аналізувати вектори та якість змін, зазначимо лише те, що сьогодні освітні заклади зустрічаються з новими поколіннями тих, хто навчається. І ці покоління досить сильно відрізняються від минулих. Тому, будуючи модель майбутньої якісної освіти, необхідно мати не тільки певний ціннісний ідеал освіти, знати запити ринку праці, роботодавців, але й розуміти вимоги до освіти та проблеми молоді, що навчається.

Протягом дванадцяти років міжнародна аудиторська компанія Deloitte проводить дослідження настроїв та думок представників двох молодих поколінь — зумерів та міленіалів, що охоплює біля 44 країн світу. Ці покоління є основою ринку праці, тому дослідження спрямовано в основному на роботодавців. Але саме представники цих двох поколінь є сьогодні головними представниками студентства, що отримує першу або другу вищу освіту. Зазначимо, що зумери у складі опитуваних Deloitte народилися в період із січня 1995 р. до грудня 2004 р. (20–28 років станом на 2023 р.), міленіали — народилися в період із січня 1983 р. до грудня 1994 р. (29–40 років станом на 2023 р.).

Що результати останніх (2022, 2023 рр.) опитувань «Deloitte Gen Z and Millennial Survey» [1 — 3] можуть показати освітянам?

Фінансова забезпеченість, власний психологічний стан, баланс між роботою та життям, екологія, а не освіта турбують молоді покоління у першу чергу. Тобто,

якщо прочитати по-іншому, прагматично, то освіта, приваблива для сучасної молоді, повинна бути такою, щоб усе це забезпечити. І якщо розкласти по полицях ці прагнення, маємо запит на формування не тільки чітких вузькопрофесійних навичок, що забезпечать молоді місце роботи, але й особистісних, морально-психологічних якостей, які допоможуть долати труднощі, бути стресостійкими, працювати над собою.

Розберемо більш докладно результати опитувань.

Головною соціальною проблемою представники зазначених поколінь називають вартість життя: понад половину зумерів (51 %) і міленіалів (52 %), опитаних в 2023 р., зазначають, що живуть від зарплати до зарплати (що на п'ять відсоткових пунктів більше, ніж у 2022 р.) [1]. Це, при домінуванні фінансування освіти за власні кошти, значно знижує як кількість бажаючих отримати вищу освіту, так і можливість приділити необхідний на навчання час. Логічним наслідком може стати не тільки скорочення закладів вищої освіти, а й *зниження якості освіти*, яку фактично будуть мати її здобувачі. Виключенням є тільки високо мотивовані, талановиті, фінансово спроможні. А такі, на жаль, складають меншість. І за цю меншість будуть змагатись не тільки роботодавці, але й освітяни.

Однією з головних вимог зумерів та міленіалів, як показує опитування, є *прагнення гнучкості у виборі місця і часу, де та коли вони працюватимуть*. Це їх прагнення можливо застосувати й до освіти, адже стиль та ритм життя

цих поколінь, як ми бачимо із власного досвіду, вже майже неможливо вписати в чіткий графік розкладу занять. Технічні засоби, цифрові технології можуть частково допомогти у вирішенні питань зустрічі студента та викладача, але відбуватиметься така зустріч не в реальному, а у віртуальному просторі в асинхронному режимі (прослуховування записаних відеолекцій, виконання завдань на цифрових платформах тощо). Це краще за нічого, але не може бути ідеалом для якісної освіти. Тому *маємо розрив між необхідним для якісної освіти та можливим.*

В житті людини в різні часи завжди було багато стресових обставин, подій, це нормально, адже випробування гартують. Все залежить від того, як людина реагує на стресовий вплив. На жаль, покоління зумерів та міленіалів не є стресостійкими, і це логічно, адже їх переважно виховували в гедоністичному, та егоцентричному спрямуванні, створюючи комфортні умови життя. Майже половина представників покоління зумерів (46 %) і чотири з 10 міленіалів (39 %) зазначили, що відчувають стрес постійно або більшу частину часу [1]. Крім занепокоєння щодо власного фінансового становища та добробуту друзів і сім'ї, на зростання рівня стресу впливає поганий баланс між роботою та особистим життям і велике робоче навантаження. *Постійний стрес і вигорання виснажують.* І це ми відчуваємо у роботі зі студентами. Вони багато чого неспроможні вмістити. До того ж молоді, як показує опитування, важко «відключитися» від роботи. І якщо студент навчається та працює водночас, все це унеможлиблює здобуття якісних знань у галузях, що не стосуються безпосередньо їх роботи. Маємо черговий розрив між необхідним та можливим.

Наступне побажання поколінь щодо роботодавців: представники зумерів та міленіалів хочуть, щоб роботодавці забезпечували їм можливості для навчання та надавали підтримку в прийнятті більш раціональних рішень у власному житті, а також у розвитку навичок, необхідних

для переходу до низьковуглецевої економіки [2].

Отже, в молоді все ж таки є бажання вчитись, але вони чекають на підтримку роботодавців, усвідомлено прагнуть до формування навичок прийняття раціональних рішень, соціально відповідальної поведінки, стресостійкості. Скоріше за все молоді покоління не досить усвідомлюють необхідність формування фундаментальних знань, навичок глибинного, системного аналізу, аксіологічного та морального виміру подій, ситуації рішень, поведінки. Але про це ми дізнаємось не з зазначених опитувань, а переважно із власного практичного досвіду.

Один із головних висновків, який формулюють фахівці Deloitte, такий: «Для залучення та утримання персоналу бізнес-лідери мають вжити негайних дій у напрямі формування моделей роботи, що відповідають очікуванням їхніх працівників. Критичними у цьому контексті будуть питання забезпечення балансу між роботою та особистим життям, можливості для навчання та розвитку і підтримки добробуту» [3].

Звичайно, ґрунтуючись на цих та інших дослідженнях, можливо констатувати, що *існуюча модель освіти повинна змінитись.* Але для цього існує багато відкритих питань і перешкод. Це й бюрократична система та негнучкість управлінського складу як компаній, так і освітніх установ, дуже високе навантаження на викладача, в т.ч. за рахунок зайвої роботи, що не має сенсу, невідповідний навантаженню рівень заробітної плати та відтік із системи сильних і талановитих, й втрата бачення сенсу продовжувати освітній процес з немотивованими на навчання слухачами.

Зростання психологічного, когнітивного та інформаційного навантаження поряд зі зниженням духовно-морального та інтелектуального рівня, психічного та фізичного здоров'я молодого покоління — ось ті ножиці, що розрізають якісну освіту, поряд із зустріччю немотивованого виснаженого студента та немотивованого

виснаженого викладача. І ці проблеми теж повинні розуміти роботодавці.

Отже, спираючись на дослідження Deloitte, ми показали лише деякі проблеми отримання якісної вищої освіти сучасною молоддю, в реальності їх набагато більше. Але і ці дослідження доводять необхідність дуже тісної співпраці освітян та роботодавців.

Література

1. *Gen Z and Millennial Survey*, (2023). Deloitte [online]. Available at: <https://www.deloitte.com/global/en/issues/>

[work/content/genzmillennialsurvey.html](https://www.deloitte.com/global/en/issues/work/content/genzmillennialsurvey.html) [Accessed 5 Dec. 2023].

2. *Зумери та міленіали в Україні та світі: результати дослідження 2022*, (2023). Deloitte [online]. Available at: <https://www2.deloitte.com/ua/uk/pages/about-deloitte/articles/genzmillennialsurvey.html> [Accessed 5 Dec. 2023].

3. *Дослідження настроїв та думок міленіалів і зумерів у 2023 р. свідчить про досягнення прогресу в організації робочих процесів, незважаючи на нові виклики*, (2023). Deloitte [online]. Available at: <https://www2.deloitte.com/ua/uk/pages/press-room/press-release/2023/2023-gen-z-and-millennial-survey.html> [Accessed 5 Dec. 2023].

09.02.2024

Відомості про автора:

Компанієць Вікторія Віталіївна — доктор економічних наук, професор кафедри економіки та права; Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія»; Харків, Україна; email: victorya.kom.ek@gmail.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2289-5477>.